

kolumni

Kansalaisille tarpeeksi pelipaikkoja

Kati Peltola on 65-vuotias kansalaisaktiivi, entinen sosiaalikeskuksen johtaja.

Kesän kuumuus kuivatti kotimaisen poliittisen keskustelun valtamediassa aluekiistoihin. Saako presidentti keskustella naapuripresidentin kanssa ja jos niin mistä? Saako Helsinki syödä Sipoota? Kuka on paitsiossa?

Helsingin sosiaali- ja terveyslautakuntien puheenjohtajat jatkoivat tuttua sektorikiistaa. Organisaatiomuutosten jälkeenkin virastoissa on jäänyt pallo jalkaan. Maaleja kuvitellaan syntyvän, jos oma joukkue saa lisää pelitilaa.

Todellisuudessa pallon ammattimainen kuljettaminen ja joukkueen vikkelat pelisilmät eivät ratkaise sosiaali- ja terveyspalveluissa. Onnistuminen riippuu siitä, onko palvelujen käyttäjillä oma elämä ja miten he ymmärtävät mahdollisuutensa. Sillä kentällä palvelujen tuottajat näyttävät helposti vain nahkakuulilta.

Sosiaali- ja terveyspolitiikankin tärkein kysymys on löytää kansalaisille tarpeeksi pelipaikkoja. Nykyään ihmiset haluavat päästä edes vaihtopenkille, jotta he vaivautuvat tutustumaan yhteisten asioiden hoitoon ja yrittävät vaikuttaa niihin. Sadan vuoden takaisessa Suomessa jo äänestäjän punainen viiva synnytti hyökylaineita. Nyt vaalikampanjat ovat enimmäkseen penkkiurheilijoiden aaltoilua, jonka jälkeen palataan arkeen. Kansalaiset on tungettu katsomoon ja pelaaminen on ammattilaisten työtä.

Pääkaupunkiseudun asukkaiden ja päättäjien enemmistö näyttää gallupien mukaan uskovan siihen, että poliittisen päätöksentän jatkuva laajentaminen parantaa tuloksia. Hyvinvointipalvelujen keskittäminen suuriin hallinnollisiin yksiköihin lisää kuitenkin vain katsomopaikkoja. Aina vain suuremmat ihmisjoukot maksavat ammattipelaajien pallottelusta.

Tuloksena on ainoan vaihtoehdon myymälöitä, joissa asiakkaalla on yhtä vähän oikeuksia kuin hampurilaisravintolassa. Työntekijän osana on mukautua kaavaan ja vähentää kustannuksia.

Palvelubudjettien tekijät, budjettirahoista palkkansa saavat työntekijät ja palvelujen käyttäjät näkevät palvelut eri kulmista. Jokaisella on käsityksensä hyvästä tuloksesta ja usein myös tavasta saavuttaa se. Jos ihmiset eivät pääse suoraan ja asialliseen keskusteluun ja sen kautta ymmärtämään toistensa tekemisiä ja ajatuksia, ei synny yhteisiä päätöksiä. Mitä suuremmat organisaatiot ja mitä enemmän niillä on tehtäviä, sitä vähemmän jää tilaa kansalaisuudelle ja poliittiselle osallistumiselle.

Vielä surullisempi vaihtoehto on palvelusetelien jakaminen ihmisille, jotta nämä etsisivät itse markkinoilta ostovoimalleen sopivia vaihtoehtoja. Luin juuri USA:ssa ollessani novellin, jossa eläkeläisen tulot eivät riitä vaikean sairauden kanssa elämiseen. Nokkela nainen heittää **George W. Bushia** kermakakulla. Kakku osuu vain **Condoleezza Rice** iin, mutta tulos on toivottu. Nainen saa elinkautisen tuomion ja vankilassa sairautensa tarpeellisen hoidon. Vankilan lisätuna on nuorten vankien runsas työvoima.

Amerikkalainen ystäväme lähetti meidät paikalliseen kauppakeskukseen, jossa pienten lasten äidit ja eläkeläiset käyvät ulkoilemassa. Kaupat myyvät lähinnä vain tarpeetonta kamaa, mutta vartiointi ja ilmastointi toimivat ja suihkulähteet solisevat.

Ostoskeskus tai jalkapallostadion on heikko korvike yhteisöille, joissa erilaiset ihmiset voivat kohdata elämälle tärkeän työn merkeissä.